

मधीयते शौनका० णिनि । पुरुषांशकर्षिणा प्रोक्ता-
ध्येतुम् ।

पौरुषेय पु० पुरुषस्य बधादि “पुरुषादुवर्धविकारसमूहेन
कृतेषु” पा० ठञ् । पुरुषस्य शब्दे रविकारे शसमूहे
४तेन कृते च ।

पौरिय लि० पुरसादूरदेशादि सख्या० ठञ् । नगरसमीपादौ
पौरोगव पु० पुरोऽप्ये पाचप्रवस्तुषु गौर्नलं यस्य पुरोऽयः
ततः स्त्रार्थे प्रज्ञा० अण् । पाकशालाध्यक्षे अमरः ।

पौरोहित लि० पुरोहितस्य धर्म्यम् महिषप्रा० अण् ।
पुरोहितस्य धर्म्ये । [कर्मभेदे आश्व०श्रौ०२।१८।६ ।

पौर्यर्द्वं न० पूर्यया दद्यां निष्पाद्यं कर्म अण् । वैदिके
पौर्यमास पु० पौर्यमासां भवः सन्निवेला० अण् । श्रौतः
मासीविहिते यागे “दर्शपौर्यमासाभ्यां यजेत” श्रुतिः
स च द्विविधः यावज्जीवकालिकः पञ्चदशीप्रतिपदस-
न्धिकात्वे कर्त्तव्यश्च । तत्कालादिविधानं कात्या० श्रौ०
२।१ कण्डिकादौ दृश्यम् । पूर्यमासश्चन्द्रमासखेयम्
अण् पूर्यो मासो यस्यां वर्त्तते “पूर्यमासादण् वक्तव्यः”
वा० अण् वा । २शुक्लपक्षीयपञ्चदशकलाक्रियायां
तदुपलक्षितकालरूपायां वा श्रुतिद्वयौ स्त्री शतदुत्तरप्रति-
पदि च “इ ह वै पौर्यमासौ पूर्वा उत्तरा च तत्र
पञ्चदशी पूर्वा प्रतिपदुत्तरा” इति श्रुतेः तत्र पञ्चदशी
सख्या प्रतिपदुत्तरौ इत्यर्थः ।

पौर्यमासिक लि० पूर्यमासां भवः कालाट् ठञ् । पौर्य-
मासभवे यागादौ वा० यत् । पौर्यमास्य तत्त्वार्थे ।

पौर्यमी स्त्री पूर्यतया चन्द्रो-मीयतेऽत्र मा-वाधारे घञर्थे
क स्त्रार्थे अण् ङीप् । पूर्यमातिथौ त्रिका० । [१।१७८

पौर्यिक लि० पूर्येय साधु ठक् । पूर्यसाधने कर्मणि सनु०
पौर्य्य पु० स्त्री-पुरसापत्यं कुर्वीत्य । पुरनामकस्य नटपद्यापत्ये
पौर्यनगरेय लि० पूर्वनगर्यां भवः नट्या० ठक् । पूर्वनगरीभवे
पौर्यपदिक लि० पूर्वपदं नट्याति ठञ् । पूर्वपदप्राहणे ।

पौर्यातिथ्य पु० गोतप्रवरर्षिभेदे आश्व० श्रौ० १२।१४।१।

पौर्यापय्य न० पूर्वापरयोर्भावः प्रज्ञा० । पूर्वापरत्वे ।

पौर्यार्षि(र्षिक)र्ष्य लि० पूर्वार्षे भवः यत् अज् ठञ् वा
पूर्वार्षभवे । [च । पूर्वाह्णेतन तत्त्वार्थे लि० ।

पौर्यार्क्षिक लि० पूर्वाह्णे भवः ठञ् । पूर्वाह्णभवे पक्षे अण् तट्

पौर्यिक लि० पूर्वस्मिन् काले भवः ठञ् । पूर्वकालभवे स्त्रियां
ङीप् । “जातिं अरति पौर्यिकीम्” सनुः ४।१४८ ।

पौलस्य पु० स्त्री० पुलस्त्यापत्यं गर्गा० यञ् । पुलस्त्यापत्ये

शुक्ले रेखावणादौ च मेदि० । स्त्रियां ङीप् यलोपः ।
पौलस्ती श्रुपनखायाम् । [विकारे ।

पौलाक लि० पुलाकस्य विकारः पलाशा० अज् । पुलाक-
पौलि पु० पुल--इन् वा० टडिच । श्रौतदग्ने व्यारव्यपकावस्थे
कलायादौ अमरः । स्त्रार्थे क । तत्त्वार्थे हेमच० ।

पौलषि पु० पुलुषवंशे सत्ययज्ञे ऋषिभेदे शत०ब्रा०१०।६।१।१
पौलोमी स्त्री पुलोन्मोऽपत्यम् अण् अनोलोपः । पुलोमजायां
शचां हेमच० ।

पौष पु० पुष्येय युक्ता पौषमासी पुष्य-अण् यलोपः
ङीप् पौषी सा यत्र मासे अर्द्धमासे वर्षे वा पुनरण् ।
शुक्लपक्षयुक्तपौषमासीयुक्ते शमासे २पक्षे श्रौते
वर्षभेदे कार्तिकशब्दे १६४६४० दृश्यम् । “मीनादिस्थो
रविर्षेणामारम्भः प्रथमक्षणे” इत्यादिरीत्या धनुःस्वर-
व्याख्यः शुक्लप्रतिपदादिदर्शान्तात्मको मुख्यचान्द्रपौषः
क्षणपक्षादिपौर्यमास्यन्तः गौणः पौषः, धनुराश्विस्वर-
विकः सौरः पौष इति भेदः तेनान्यत्र भक्तिः ।

पौष्कर न० पुष्करस्याकारोऽस्यस्य मूले प्रज्ञा० अण् । पुष्कर-
मूले राजनि० पुष्करसेदम् अण् । २पुष्करसम्बन्धिनि
लि० विष्णोः पद्मतया प्रादुर्भावयुते शपाङ्गे कल्पे पु० ।

पौष्करमूल न० स्त्रार्थे अण् । पुष्करमूले सुगन्धिद्रव्यभेदे भरतः
पौष्करिणी स्त्री पुष्कराणां समूहः अण् स्त्रार्थे अण् वा
ततोऽस्यर्थे इति ङीप् । पुष्करिण्यां शब्दच० ।

पौष्करेयक न० पुष्करे जातादि कत्प्रा० ठक् । पुष्करे
जातादौ स्त्रियां ङीप् ।

पौष्कल लि० पुष्कलेन निर्दत्तम् सङ्कटा० अण् । १पुष्कलनि-
र्दत्ते २सामभेदे न० “उष्णिहि शफं ककुभि पौष्कलम्”
सामसं०भा०धृता श्रुतिः “तच्च गीतं पयस्य सधुसत्तम” इति
प्रगाथे (उत्तरा० १प्र०१६) तस्मिन् पूर्वा ककुप् उत्तरा
पङ्क्तिः । तत्र (ककुभि) पौष्कलं साम । (तच्च) जह
गा०१प्र०१६ दर्शितम् ।

पौष्कलावत पु० दिवोदासधन्वन्तरि प्रति आयुर्वेदज्ञानार्थं
प्रश्नकारके सुश्रुतसहाध्यायिभेदे सुश्रुते १।१४० दृश्यम् ।

पौष्कलेयक लि० पुष्कले जातादि कत्प्रा० ठक् । पुष्कले-
जातादौ स्त्रियां ङीप् ।

पौष्टिक लि० पुष्ट्यै हितम् ठक् । पुष्टिसाधने कर्मभेदे “पुष्टि-
धनजनादीनां वृद्धिरित्यभिधीयते । तद्वेतृभूतं यत् कर्म
पौष्टिकं तदिहोच्यते” स्रुतिदुर्गभञ्जनः ।

पौष्टी स्त्री पुरोर्ध्वपक्ष स्त्रीभेदे भा० आ० ६४ अ० ।